

למורה:

עדיף לסדר את הכיתה בצורת ח' בשביל שיהיה מקום לפעילויות השונות במהלך השיעור.

נושאי השיעור:

- מה זה שוק ההון?
- מניות ואגרות חוב
- יתרונות וחסרונות במסחר בבורסה

ציוד נדרש לשיעור:

- להצגת המצגת: מחשב עם חיבור לאינטרנט, מקרן, רמקולים (מומלץ- להקרנת סרטון)
- נספח א- שקף 11

שוק ההון

מקום בו עושים עסקאות כספיות שונות בין אנשים וחברות

- בשוק ההון אנשים מבצעים השקעת כסף פנוי כדי לקבל רווח.
- שוק בו סוחרים בניירות ערך ונועד להפגיש בין חברות הזקוקות לכסף, לציבור המעוניין להשקיע את כספו בהן (חברות ואנשים).
- כל אחד יכול להשקיע את כספו בשוק ההון.

ניירות ערך:

ניירות עם ערך כספי מסוים, כגון מניות ואגרות חוב.

למורה: (4 דק')

שאל את התלמידים: האם אתם יודעים מהו "שוק ההון"? **אסוף** תשובות ו**הסבר**: כשמו כן הוא, יש לחלק את המושג לשניים: "שוק" - מקום בו סוחרים. ו"הון" - כסף. שוק ההון - מקום בו עושים עסקאות כספיות שונות.

שוק בו סוחרים בניירות ערך ונועד להפגיש בין חברות הזקוקות לכסף, לחברות אחרות או אנשים המעוניינים להשקיע בהן ולהפיק מההשקעה רווח כספי. אלה לרוב עסקים פעילים אשר זקוקים למשאבים כלכליים נוספים.

הסבר: ניירות ערך, אלו ניירות עם ערך כספי מסוים. אלו יכולים להיות מניות, אגרות חוב, ועוד (ההסבר בשקף הבא).

תן דוגמא: חברת טבע מתכננת לפתח תרופה חדשה, לשם כך היא זקוקה למיליון שח. טבע מנפיקה ניירות ערך כדי לגייס את הכסף - הציבור קונה בהנפקה מניות של טבע ומכניס הון לחברה.

לאחר מכן אותם ניירות ערך שנמכרו לציבור נשארים סחירים וניתן לממש אותם בכל רגע נתון במידה ויש התאמה בין קונה למוכר (סחר במניות).

הרחבה למורה:

שוק ההון הוא השוק לניירות ערך, המתחלק לשוק המניות ושוק האג"ח. תפקידו לאפשר לחברות ולממשלה לגייס הון מהציבור, בדרך כלל לטווחים ארוכים. שוק ההון כולל מערכת מורכבת של בנקים, ברוקרים ומוסדות פיננסיים אחרים (חברות ביטוח

קרנות הנאמנות וקופות הגמל), הקשורים ביניהם באמצעות מערכות תקשורת ממוחשבות ואחרות לצורך קיום אפקטיבי ויעיל של ענייניהם העסקיים. הבורסה לניירות ערך תופסת מקום מרכזי בשוק ההון והיא למעשה טבורו של השוק, אך שוק ההון עצמו רחב-היקף וחורג הרבה מעבר לפעילותה של הבורסה, מכאן שהעסקות בשוק הפיננסי נעשות הן בבורסה והן מחוצה לה.

למורה: (5 דק')

שאל: מהי מנייה?

הסבר: מנייה היא נייר ערך המאפשר לכל אחד להשקיע ולהיות שותף יחסי בחברה ציבורית בהתאם לסכום ההשקעה.

הצג דוגמא ציורית (דמיונית) שתסייע להמחיש את הנושא:

שלמה מעוניין להקים דוכן לימונדה בשכונה. הקמת דוכן לימונדה היא סיפור יקר: עליו לקנות לימונים, סוכר, כוסות, מסחטת לימונים, ועוד. לשלמה אין מספיק כסף לשם כך ולכן הוא גייס את חבריו מהשכונה לסייע לו. ארבעה שכנים נענו לבקשה והשקיעו בדוכן הלימונדה, וכך הצליח שלמה להקים את דוכן הלימונדה שרצה. מאחר ושכניו מימנו את הקמת הדוכן, העניק להם שלמה 'מניות' בדוכן, זאת אומרת, הדוכן שייך גם להם, באופן יחסי לסכום שהשקיעו בו (שכניו הם למעשה ציבור המשקיעים, כמו הציבור שקונה מניות של חברה בבורסה). לאחר כשנה בה הדוכן שגשג והצליח, דודו, אחד השכנים, עבר לעיר אחרת והחליט למכור את החלק היחסי ששייך לו (בעצם מכר את המניות שברשותו), לשכן אחר. כיום, הדוכן מאוד מצליח ושווה יותר מלפני שנה ולכן החלק היחסי אותו מכר דודו שווה פי 2 מאשר מה שהיה לפני שנה. השכן שקנה את מניותיו של דודו הרוויח מכך שקנה את מניותיו של דודו. דבר דומה קורה בסחר בניירות ערך.

הסבר: כאשר קונים או מוכרים מניות, אנו סוחרים בחלקים מחברות. מי שמחזיק ברוב האחוזים הוא לרוב בעל השליטה והוא מקבל את ההחלטות. אם אין רוב מניות לאדם אחד, ההחלטות יתקבלו לרוב על פי רצון הרוב.

נייר ערך נוסף הוא אגרות חוב: תעודת התחייבות לתשלום חוב שבאמצעותו ניתן ללוות כסף.

בשונה ממנייה, מי שקונה אגרת חוב לא נעשה שותף / משקיע: במניה, מאחר וקונים שטר בעלות, המשקיע יכול גם להפסיד כסף מאחר והוא גם בעלים. כשאדם קונה אג"ח הוא נושה – גם אם החברה פושטת רגל הוא יכול לתבוע את החברה.

שאל: בשקף הקודם אמרנו ששוק ההון הוא מקום בו סוחרים בניירות ערך ונועד להפגיש בין חברות הזקוקות לכסף, ליחידים / חברות המעוניינות להשקיע את כספן בהן. מה הכוונה בחברות הזקוקות לכסף? או בחברות המעוניינות להשקיע את כספן? (דוגמא שקף הבא)

הרחבה למורה:

איגרת חוב (בראשי תיבות: אג"ח; בריבוי איגרות חוב או אג"חים) היא נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב. זהו מכשיר פיננסי בעזרתו לווים גופים שונים כסף. בהנפקת איגרת חוב, מקבל מנפיק האיגרת סכום כסף מרוכש האיגרת מראש, ומתחייב לרוב, בתמורה, לשלם לשיעורין את הסכום הנקוב (לעיתים בתוספת הצמדה), וכן ריבית, במועדים עתידיים הנקובים בנייר. שני הסוגים המקובלים ביותר של איגרות חוב הן איגרות המונפקות על ידי חברות גדולות וגורמים ממשלתיים. מרבית איגרות החוב סחירות, ויכולות לעבור מספר ידיים מרגע הנפקתן ועד לפדיון.

דני בשוק ההון

- דני הוא איש עסקים מצליח בתחום ייצור הרכב, והוא גם הבעלים של "דני- ייצור רכבים בע"מ".
  - הוא קיבל הצעה טובה מחברת מרצדס העולמית לייצור חלקי רכב עבורה.
  - דני מעוניין בהצעה אך הוא לא יצליח לעמוד בדרישות הייצור לכן, דני צריך להגדיל את מפעלו ולהעסיק עוד עובדים.
- לפי השיעורים הקודמים, מהן האופציות העומדות בפני דני?

למורה: (4 דק')

בדיקת הבנה:

הקרא לתלמידים את נספח א' (שקף 11) המספר על דני, בעל חברה לייצור רכב. **לאחר** הקראת החצי הראשון של הדוגמא, ולפני השאלה, **חשוף** את השקף המסכם את תחילת הסיפור.

דני הוא איש עסקים מצליח בתחום ייצור הרכב, והוא גם הבעלים של "דני- ייצור רכבים בע"מ", חברה פרטית שבבעלותו. במסגרת פעילותו, הוא קיבל הצעה מחברת מרצדס העולמית לחוזה עבודה עתיר משאבים כדי לשכור את שירותיו למען פעילות של חברת מרצדס בישראל. דני מאוד מעוניין בעסקה ולעבוד עם חברת מרצדס העולמית הבעיה היא שהמפעל שלו לא יצליח לעמוד בדרישות הייצור של מרצדס. לשם כך, הוא יצטרך להגדיל את מפעלו ולהעסיק עוד עובדים. ולכן הוא צריך 10 מיליון שקלים כדי להגדיל את המפעל והתעסוקה.

שאל: לפי השיעורים הקודמים, מהן האופציות העומדות בפני דני? (הלואה מהבנק)

דני בשוק ההון

- הלוואה מהבנק תדרוש מדני ריבית גבוהה.
- אפשרות נוספת- למכור מניות לציבור בשביל להשיג את הכסף.
- כאשר הציבור ירכוש מניות, דני יוכל להשתמש בכסף לבניית המפעל הנוסף ולעבוד עם חברת מרצדס.

כיצד אנו (המשקיעים) יכולים להרוויח ממניות ושוק ההון?

למורה: (4 דק')

המשך את החצי השני של הדוגמא:

דני יכול לבקש הלוואה מהבנק אבל זה ידרוש ממנו להחזיר את הכסף עם ריבית גבוהה, ולא בטוח שיאשרו לו סכום כזה. אפשרות נוספת היא להפוך את החברה שלו לחברה ציבורית. כך יוכל למכור מניות לציבור בשביל להשיג את הכסף הנדרש. הוא מציע מניות לציבור בחברתו בתמורה לכסף שיושקע מצד הציבור בחברה שלו. כאשר הציבור יסכים להצעה, הוא ירכוש מניות מהחברה והכסף ישמש את דני לבניית המפעל הנוסף כך שיוכל לעבוד עם חברת מרצדס העולמית.

שאל: הבנו איך שוק ההון עוזר לדני. אבל איך אנו, או במקרה של דני, הציבור המשקיע בו, יכולים להרוויח ממניות ומשוק ההון?

איך מרוויחים משוק ההון?

אנו יכולים לרכוש מניות במחיר מסוים ולמכור אותן אם וכאשר ערך המנייה יעלה בעתיד.

לדוגמא, קניית מניות במחיר של 1000 שקל כיום ומכירתן בעוד חודש כאשר שווי יעלה ל-1200: רווח של 200 שקלים.

- ההחלטה על שיווי המניה מתקבל לפי בקוש והיצע.
- על רווחי הון יש מיסוי בשיעור של 25%. כלומר מהרווח של 200 ש"ח יש לשלם מס של 50 ש"ח, והרווח שיוותר הוא 150 ש"ח בלבד.

עם זאת, יש לקחת בחשבון שאם החברה תרוויח פחות, השווי שלה ירד וערך המניה גם ירד.

תשובה:

שינוי בשווי המנייה, הרווח / ההפסד מההשקעה

למורה: (4 דק')

הסבר: באפשרותנו לרכוש מניות במחיר מסוים ולמכור אותן כאשר ערך המנייה יעלה בעתיד. אם קניתי מנייה במחיר של 1000 שקל וכעת המנייה שווה 1200 ואמכור אותה, אקבל רווח של 200 שקל. (יש לזכור הורדה במס של 25%) ערך המנייה מושפע מהצלחת המפעל או החברה שממנה קנינו את המניות. ככל שהחברה תרוויח יותר, השווי שלה יעלה וערך המניה יעלה. לעומת זאת, ככל שהחברה תרוויח פחות, השווי שלה ירד וערך המניה ירד. כמובן שהצלחת החברה מושפעת מביקוש והיצע (למדנו על כך בשיעורים קודמים).

שאל: מישהו רוצה להזכיר לכיתה מהו ביקוש והיצע?

הסבר: לרוב כאשר הביקוש למוצר עולה והיצע שלו יורד, המחיר שלו עולה. כאשר הביקוש יורד וההיצע עולה, מחירו של המוצר יורד.

תשובה הינו הפער בין ערך המניה כשקניתי אותה לבין ערכה כשמכרתי אותה. תשובה יכולה להיות חיובית או שלילית.

למורה: (4 דק')

אמור: שוק ההון זוהי הגדרה רחבה למסחר בכסף, אך איפה סוחרים בפועל? מישהו פעם שמע על המילה בורסה? מה עושים בבורסה?

הסבר: הבורסה היא זירת המסחר העיקרית של שוק ההון. כמו בשוק שבו סוחרים בירקות ופירות, אבל בניירות ערך. המסחר בבורסה מתבסס על עיקרון פשוט של קניה ומכירה. אם הירקן מכר מלפפון ללקוח ועם הזמן עוד ועוד לקוחות התווספו וגם רוצים מלפפונים, אז מחיר המלפפון יעלה.

הוסף: הבורסה לניירות ערך היחידה בארץ נמצאת בתל אביב.

הרחבה למורה:

בורסה לניירות ערך היא גוף עסקי, לרוב חברה בע"מ, המקיימת שוק מוסדר למסחר בניירות ערך. לעיתים נקראת בורסה לניירות ערך גם "השוק המשני", שכן זהו השוק שבו נסחרים ניירות ערך לאחר ההנפקה הראשונית לציבור (השוק הראשוני).

הבורסה היא פלטפורמת מסחר בניירות ערך, כדוגמת מניות, איגרות חוב, כתבי אופציה וכדומה, ומשמשת כמתווכת בין קונים ומוכרים של ניירות אלה. המסחר בבורסה מתקיים במרבית המדינות המודרניות. בכל בורסה קיים אוסף של ניירות ערך הנסחרים בה, וגופים אשר מעוניינים להציע את ניירותיהם באמצעותה חייבים לעמוד בכללים רגולטוריים שונים לשם כך - הן כאלה המוטלים על ידי הבורסה, והן על ידי הרשויות הממשלתיות המפקחות על

המסחר בבורסה באותה המדינה. במדינות רבות קיימות מספר בורסות המתחרות זו בזו על המשקיעים ומציעי ניירות הערך.

במדינת ישראל פועלת בורסה יחידה לניירות ערך, הבורסה לניירות ערך בתל אביב, המהווה מונופול על המסחר בניירות ערך בישראל, ובה רשומים למסחר ניירות ערך של כ-450 חברות עם שווי שוק של כ-860 מיליארד שקל. ברגולציה הממשלתית על בורסה זו משתתפים בין השאר רשות ניירות ערך, רשות שוק ההון ביטוח וחסכון והרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור.

בורסת ניירות הערך המובילה בעולם היא הבורסה לניירות ערך בניו יורק (NYSE) רשומים בה למסחר ניירות ערך של כאלפיים חברות ששווי השוק הכולל שלהן עלה בתחילת 2006 על 16,000 מיליארד דולר.

חסרונות השקעה בבורסה

1 לא צפוי

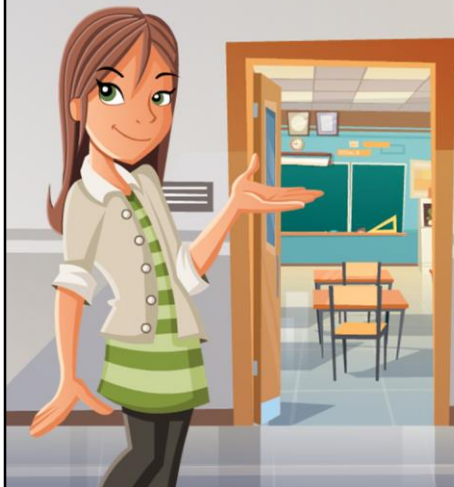
2 דורש ידע פיננסי נרחב

3 הסקת מסקנות מוטעות

למורה: (5 דק')

הסבר – השקעה בבורסה אולי נראית כמו אפשרות להרוויח בקלות אך המציאות אינה כזו. **הצג** את החסרונות:

- **לא צפוי** - השקעה בבורסה אינה השקעה בטוחה, השינויים בערך המנייה עלולים להשתנות בזמן קצר. לכן, יש לקחת בחשבון שהשקעה בבורסה היא לאורך זמן ולא על מנת לקבל רווח מהיר.
- **ידע פיננסי** - למרות ההתעניינות העצומה והנגישות הרבה למידע, יש עדיין בורות גדולה בקרב הציבור בכל הנוגע לפיננסים ועל כן, לפני הקפיצה למים, יש ללמוד את התחום ולהיעזר ביועצי השקעות על מנת להפיק את המיטב מההשקעה.
- **הסקת מסקנות מוטעות** - אדם שאין לו הבנה פיננסית עלול להיות מוצף מכמויות המידע, ונטול יכולות להעריך נכונה את המצב ולהסיק מסקנות נכונות לגבי מצב השוק. יתרה מזאת, על מנת להשקיע נכון ולאורך זמן דרושות אחריות וצניעות, שילוב נדיר של תכונות שבלעדיו יש מרחב רב יותר לטעויות קריטיות.

יתרונות השקעה בבורסה

1 פתוחה לכולם

2 רווח כלכלי

אם משקיעים באופן חכם וזהיר, ולוקחים בחשבון את הסיכון בהפסדים, ניתן לזכות בהשקעה טובה שתניב רווח כלכלי

למורה: (5 דק')

הסבר את היתרונות בהשקעה בבורסה:

- **פתוחה לכולם**- בחסרונות בשקף הקודם ציינו כי על מנת לבצע מסחר בבורסה נדרשים ידע נרחב, הבנה בכלכלה ובשינויים בשוק, מעורבות יומיומית בנושאים פיננסיים והשקעה של שעות ואנרגיה. ידע זה ניתן ללמידה והוא נגיש לכולם.
- **רווח כלכלי**- כמו שאמרנו קודם בשיעור, בדוגמא של דני, המשקיעים יכולים להרוויח סכום לא רע של כסף רק מקנייה ומכירה מאוחרת יותר של מניות. ברור שבאותה מידה שמשקיע יכול להרוויח, הוא גם עלול להפסיד. יש לקחת את זה בחשבון.

ככם את היתרונות והחסרונות של השקעה בבורסה:

מה אני יודע כיום על התנהלות כלכלית?

למורה: (7 דק')

סכּם את השיעור: בשיעור זה למדנו על שוק ההון. למדנו שבשוק ההון סוחרים בניירות ערך שאלו הן ניירות בעלות ערך כספי. למדנו על מניות שבעזרתן אנו יכולים לקנות "חלקים" מחברות שונות, בהתאם לסכום ההשקעה שלנו ולאחר מכן למכור אותם כאשר ערכן עולה ובכך להרוויח את כספינו. לאחר מכן דנו ביתרונות והחסרונות השונים של מסחר בבורסה.

נספח א'

דני הוא איש עסקים מצליח בתחום ייצור הרכב, והוא גם הבעלים של "דני- ייצור רכבים בע"מ", חברה פרטית שבבעלותו. במסגרת פעילותו, הוא קיבל הצעה מחברת מרסדס העולמית לחוזה עבודה עתיר משאבים כדי לשכור את שירותיו למען פעילות של חברת מרסדס בישראל. דני מאוד מעוניין בעסקה ולעבוד עם חברת מרסדס העולמית, אך המפעל שלו לא יצליח לעמוד בדרישות הייצור של מרסדס. לשם כך, הוא יצטרך להגדיל את מפעלו ולהעסיק עוד עובדים. ולכן הוא צריך 10 מיליון שקלים כדי להגדיל את המפעל והתעסוקה. (לחשוף שקף)

לפי השיעורים הקודמים, מהן האופציות העומדות בפני דני? (הלוואה מהבנק)

הוא יכול לבקש הלוואה מהבנק אבל זה ידרוש ממנו להחזיר את הכסף עם ריבית גבוהה, ולא בטוח שיאשרו לו סכום כזה. אפשרות נוספת היא להפוך לחברה ציבורית, למכור מניות לציבור בשביל להשיג את הכסף הנדרש. הוא מציע מניות לציבור בחברתו בתמורה לכסף שיושקע מצד הציבור בחברה שלו. כאשר הציבור יענה להצעה, הוא ירכוש מניות מהחברה והכסף ישמש את דני לבניית המפעל הנוסף כך שיוכל לעבוד עם חברת מרסדס העולמית.

למורה: נספח א

דני הוא איש עסקים מצליח בתחום ייצור הרכב, והוא גם הבעלים של "דני- ייצור רכבים בע"מ", חברה פרטית שבבעלותו. במסגרת פעילותו, הוא קיבל הצעה מחברת מרסדס העולמית לחוזה עבודה עתיר משאבים כדי לשכור את שירותיו למען פעילות של חברת מרסדס בישראל. דני מאוד מעוניין בעסקה ולעבוד עם חברת מרסדס העולמית, אך המפעל שלו לא יצליח לעמוד בדרישות הייצור של מרסדס. לשם כך, הוא יצטרך להגדיל את מפעלו ולהעסיק עוד עובדים. ולכן הוא צריך 10 מיליון שקלים כדי להגדיל את המפעל והתעסוקה. **שאלי:** לפי השיעורים הקודמים, מהן האופציות העומדות בפני דני? (הלוואה מהבנק)

הוא יכול לבקש הלוואה מהבנק אבל זה ידרוש ממנו להחזיר את הכסף עם ריבית גבוהה, ולא בטוח שיאשרו לו סכום כזה. אפשרות נוספת היא להפוך לחברה ציבורית, למכור מניות לציבור בשביל להשיג את הכסף הנדרש. הוא מציע מניות לציבור בחברתו בתמורה לכסף שיושקע מצד הציבור בחברה שלו. כאשר הציבור יענה להצעה, הוא ירכוש מניות מהחברה והכסף ישמש את דני לבניית המפעל הנוסף כך שיוכל לעבוד עם חברת מרסדס העולמית.